

Cuvânt-înainte*

Acad. Ioan-Aurel Pop
Președintele Academiei Române

Istoria Palatului de Justiție din București poate să fie un elogiu adus menirii instituției, vieții spiritelor superioare care au trecut pe acolo, marilor întâmplări care au animat locul, de-a lungul timpului, dar poate să fie și istoria clădirii în sine. De ani buni, domnul inginer, profesor și ministru Nicolae Noica, directorul general al Bibliotecii Academiei Române și membru de onoare al înaltului for de consacrare a valorilor intelectuale, ne-a obișnuit cu reconstruirea sufletului clădirilor. Domnia-sa caută în biblioteci, muzee și arhive, ca să descopere planuri, schițe, proiecte, devize, cereri, constatări, referate de necesitate, calcule complicate, decizii ale autorităților, portrete etc. Cel mai mult îi plac tablelele cu sume de cheltuieli până la ultimul ban, făcute cu grija pentru bunul public, de către arhitecții și constructorii de altădată. Iată o judecată de valoare a autorului, făcută în această carte: „Cred de aceea că acea lege teribilă din Efes, pe care o amintea Vitruviu, care îl făcea pe arhitect *responsabil bănește atunci când costul lucrărilor ar fi depășit cu 25% totalul devizului*, nu-l putea afecta pe arhitectul Ion Mincu. Ce bine ar fi dacă astăzi s-ar aplica această lege celor ce nu au grijă de cheltuirea banului public pentru diversele construcții”. Ca ministru al Lucrărilor Publice, domnul profesor Nicolae Noica s-a străduit să impună rigoarea și responsabilitatea în domeniu, a inseriat clădirile și a stabilit gradul lor de vulnerabilitate la cutremur. Din păcate, nu a găsit în fața autorităților înțelegerea necesară.

Clădirea a cărei poveste este reconstituită în această carte are ea însăși în urmă o întreagă istorie. Această istorie ni se dezvăluie pas cu pas, printre fotografiile de epocă și constatările reieșite din documente. Astfel, aflăm că la data de 15 octombrie 1895, în Palatul de Justiție, în „Sala pașilor pierduți”, a avut loc inaugurarea clădirii în prezența Regelui Carol I, a Reginei Elisabeta, a Principei Ferdinand și a Principesei Maria, a membrilor Consiliului de Miniștri, a reprezentanților Înaltei Curți de Casație și a directorului lucrărilor, arhitectul Ion Mincu. După solemnitatea din „Sala pașilor pierduți”, înaltele oficialități au vizitat în mod special sălile Înaltei Curți de Casație.

Clădirea se înscrie în șirul marilor construcții de la finele secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, din care fac parte Ateneul Român, Palatul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, de pe Copou, Palatul Universității din București, Cercul Militar Național, Palatul Culturii din Iași și multe altele, făcute de mari arhitecți și constructori, străini și români, deopotrivă. Aceste construcții monumentale pregătesc parcă România pentru o mare împlinire, anunțând făurirea statului național unitar în toată strălucirea sa din 1918 și de după această dată. Despre aproape toate aceste edificii a scris marele specialist și om de cultură Nicolae Noica. A făcut-o cu știință și conștiință, devenind un fel de învățător al bunelor maniere științifice, dar și de promotor al căldurii sufletești necesare abordării unor astfel de teme.

*Alocuțiune susținută la lansarea volumului „Palatul de Justiție și sediile Înaltei Curți de Casație și Justiție – 130 de ani” (10 septembrie 2025, Aula Academiei Române)

Înalta Curte de Casație și Justiție, creată de Alexandru Ioan Cuza – precum cele mai multe dintre instituțiile României moderne – în anul 1862, trebuia să fie un templu al dreptății, după cum îi menea președintele Vasile Sturdza: „Să punem, dar, toate silințele noastre, ca în curând să auzim: «Dreptatea domnește în România»”. Domnia aceasta, cum se întâmplă îndeobște, a fost relativă. Autorul deplânge „faptul nedrept”, petrecut chiar în interiorul justiției și în urma căruia Palatul Justiției, ridicat pentru a adăposti Înalta Curte de Casație și Justiție, a fost dat în administrare Curții de Apel București, încât Înalta Curte de Casație și Justiție a fost mutată în alt loc. Este acesta, poate,

și un apel adresat factorilor de decizie pentru a restabili dreptatea.

Dar, dincolo de dreptate și nedreptate, construcțiile monumentale sunt o mărturie a civilizației și un factor de durabilitate a vieții unor generații. Ele devin personalități în sine, însuflețite de spiritul oamenilor care le-au proiectat, făcut și care le-au populat.

Domnul profesor Nicolae Noica ridică monumentele monumentelor, ceea ce este o pledoarie pentru „durata lungă” – cum spunea marele istoric Fernand Braudel – și ne aduce în atenție ceea ce a lăsat durabil posterității poporul român.